

ETIČKI KODEKS

Energopetrol d.d.
Sarajevo

sadržaj

1. CILJ ETIČKOG KODEKSA ENERGOPETROL d.d. Sarajevo	4.
2. ETIČKI KODEKS	5.
3. PODRUČJE PRIMJENE	6.
4. ODGOVORNOSTI	7.
5. ORGANIZACIJSKE OBAVEZE, OČEKIVANJA I PRAVILA PONAŠANJA	7.
5.1. Korisnici usluga	7.
5.2. Vlasnik / Osnivač	8.
5.2.1. Transparentnost finansijskih izvještaja i računovodstva	8.
5.2.2. Imovina društva	8.
5.2.3. Intelektualno vlasništvo i ostali zaštićeni podaci	9.
5.2.4. Nezakonito postupanje s povlaštenim informacijama i trgovanje od strane upućene osobe	11.
5.2.5. Digitalni sistemi	12.
5.3. Radnici	12.
5.3.1. Zabrana diskriminacije	13.
5.3.2. Zaštita dostojanstva	13.
5.3.3. Zaštita privatnosti i povjerljivih podataka	14.
5.3.4. Dječji i prisilan rad	15.
5.4. Zaštita zdravlja, sigurnosti i okoliša	15.
5.5. Poslovi u vezi sa vlašću i političkim angažmanom	17.
5.5.1. Politički angažman	18.
5.6. Lokalne zajednice i civilno društvo	18.
5.7. Dobavljači i poslovni partneri	19.
5.7.1. Sukob interesa	21.
5.8. Osobe koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo	23.
6. POSTAVLJANJE PITANJA I IZRAŽAVANJE ZABRINUTOSTI	24.

ETIČKI KODEKS ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo

1. CILJ ETIČKOG KODEKSA ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo

Etički kodeks ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo (dalje u tekstu: Kodeks) sastavljen je i donesen radi omogućavanja uvida svim zainteresiranim osobama- radnicima i trećim fizičkim i pravnim licima (dalje u tekstu: zainteresirane osobe ili akteri) u etička pravila koje ENERGOPETROL d.d. Sarajevo smatra ključnim za svoje uspješno poslovno djelovanje, kako unutar tako i izvan ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

Kodeks se zasniva na poštivanju osnovnih ljudskih prava i etičkih načela integriteta, poštenja, povjerenja, poštovanja, humanosti, tolerantnosti i odgovornosti.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je usmjeren na uređenje korporativne odgovornosti svih zainteresiranih osoba. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo očekuje od aktera da prihvate i postupaju u skladu s pravilima Kodeksa, da pomognu u prepoznavanju i upravljanju etičkim pitanjima te učestvuju u postupku izvještavanja odnosno prijavljivanja neetičkog postupanja.

U smislu odredaba ovog Kodeksa, pojmovi radnik te podnositelj žalbe korišteni su isključivo u generičkom smislu i pod istima se podrazumijevaju i osobe ženskog i muškog roda.

2. ETIČKI KODEKS

Kodeks obuhvata etička pravila prihvaćena od strane ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo koja se u njegovom poslovnom djelovanju primjenjuju na sve aktere.

Kodeks predstavlja etička pravila koje treba poštovati, ukazuje na moguća kršenja Kodeksa i pruža uvid u identifikaciju i upravljanje etičkim pitanjima, te pojašnjava izvještavanje, odnosno prijavljivanje neetičkog postupanja.

Neki su dijelovi Kodeksa i teme koje se u njima obrađuju, od veće važnosti za pojedina poslovna područja, funkcije i organizacijske jedinice nego za druge. Ipak, valja naglasiti kako svako kršenje etičkih pravila od strane jedne osobe može štetiti teško sticanom ugledu ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo te narušiti povjerenje javnosti. Stoga se od svakog aktera očekuje da bude informisan o svojim obavezama i postupa u skladu s Kodeksom.

Kodeks je donesen radi promovisanja organizacijske kulture i saradnje kojom se potiče etičko postupanje, kako unutar tako i izvan ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

U vezi sa Kodeksom valja naglasiti i sljedeće:

- Kodeksom se ne predviđa niti daje uputa o postupanju za

svaku moguću situaciju niti se detaljno razrađuju sve teme. U slučaju da sudionici imaju bilo kakve nedoumice oko toga kako se postaviti u određenoj situaciji, isti trebaju zatražiti praktične upute. Način traženja upute opisan je u Poglavlju 6. Kodeksa.

- zakoni i/ili drugi propisi koji se primjenjuju na ENERGOPETROL d.d. Sarajevo (dalje u tekstu: propisi) također uređuju te postavljaju obaveze u pogledu određenih tema koje uređuje i Kodeks; stoga je neophodno uzeti u obzir postojanje propisa te postupati prema onome što oni propisuju.
- Samo poznavanje Kodeksa ne može zamijeniti postupanje prema propisima.
- Kodeks nužno ne sadrži sva pravila koja uređuju određena postupanja. U slučaju da je zakonom omogućeno i dopušteno da se neko pitanje uredi na drugačiji način, a Kodeks to pitanje i uredi na drugačiji način, tada valja primijeniti uređenje Kodeksa. Izuzetak od navedene primjene Kodeksa, posebno ako on pitanje uredi na nepovoljniji način od zakona, može biti samo primjena za radnika najpovoljnijeg prava prema prisilnim propisima važećim u Bosni i Hercegovini. U slučaju nedoumice o uređenju nekog postupanja zbog drugačijeg ili različitog pristupa uređenju u Kodeksu i propisima treba zatražiti uputu prije donošenja odluke i postupanja, kako je uređeno u Poglavlju 6. Kodeksa.

3. PODRUČJE PRIMJENE

Kodeks obavezuje sve radnike i druge fizičke osobe koje su, kao članovi Uprave, izvršni direktori ili u drugom svojstvu, prema posebnom zakonu, pojedinačno i samostalno ili zajedno i skupno, ovlašteni voditi poslove, a koji su zaposleni i/ili rade u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo (dalje u tekstu: radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo), te ima snagu i primjenjuje se kao jedan od normativnih internih akata društva. Očekuje se i od svih drugih aktera da postupaju u skladu s pravilima Kodeksa.

Kodeks prvenstveno uređuje oblike ponašanja koji se pojavljuju u poslovnom djelovanju odnosno u pogledu odnosa prema radu, saradnicima i poslovnim partnerima te prema javnosti; no od svih osoba koje Kodeks obavezuje očekuje se da i izvan poslovnog okruženja postupaju i primjenjuju pravila Kodeksa te izbjegavaju neprihvatljivo ponašanje koje je u suprotnosti sa Kodeksom.

Rukovoditelji ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo nadziru i upravljaju radom drugih radnika te imaju posebnu odgovornost u osiguranju kulture etičkog postupanja na način da:

- vlastitim postupanjem postavljaju primjer etičkog postupanja;
- poduzimaju sve kako bi Kodeks bio poznat svim zainteresiranim licima koje obavezuje, te kako bi njegova pravila bila detaljno pojašnjena i ispravno shvaćena;
- trajno nadziru postupanje radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo prema etičkim načelima;
- garantuju da se pravila Kodeksa i drugi interni propisi ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo primjenjuju i poštuju;
- podržavaju radnike koji se obrate zbog pitanja u vezi sa pravilima Kodeksa ili u dobroj vjeri prijave kršenja Kodeksa. Obaveza je rukovoditelja ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo garantovati da ti radnici neće biti stavljeni u nepovoljniji

položaj niti da će im se povrijediti prava iz radnog odnosa ako se obrate zbog pitanja u vezi sa pravilima Kodeksa ili u dobroj vjeri prijave kršenja Kodeksa;

- u ocjenjivanju radnika u obzir uzimaju i postupaju prema pravilima etičkog postupanja;
- bez odgode i dostave ličnih podataka, obavijeste Etičko povjerenstvo/ komisiju prema pravilima etičkog postupka o neetičkom postupanju, a koje nije u njihovoj nadležnosti ili kom petencijama

Kodeks je strukturiran na način da se osvrće na najvažnija etička pravila zainteresiranih osoba ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

Kodeks je usmjeren na sljedeće grupe zainteresiranih osoba i etička pitanja:

- korisnike usluga;
- Vlasnika/Osnivača (transparentnost finansijskih izvještaja i računovodstva; imovina društva; intelektualno vlasništvo i ostale zaštićene podatke; trgovanje od strane upućene osobe; digitalni sistemi);
- radnike (suzbijanje diskriminacije; zaštita dostojanstva; zaštita privatnosti i povjerljivih podataka; dječji i prisilan rad);
- zaštitu zdravlja, sigurnosti i okoliša i zaštitu imovine;
- poslove u vezi sa vlašću i političkim angažmanom;
- lokalne zajednice i civilno društvo;
- dobavljače i poslovne partnere;
- sukob interesa;
- osobe koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo.

Pri definisanju etičkih pravila utvrđenih Kodeksom uzeti su u obzir prijedlozi i mišljenja zainteresiranih strana.

4. ODGOVORNOSTI

Uprava ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo je ovlaštena i odgovorna za donošenje, reviziju povlačenje Etičkog kodeksa ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo. Direktor ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo odgovoran je za izradu, iniciranje izmjena i dopuna Etičkog kodeksa ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

5. ORGANIZACIJSKE OBAVEZE, OČEKIVANJA I PRAVILA PONAŠANJA

5.1. Korisnici usluga

Iskren i odgovarajući pristup prema korisnicima usluga je jedini temelj za uspješne i dugotrajne poslovne odnose.

Stoga, radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju biti obzirni prema potrebama korisnika usluga, trajno nadzirati, procjenjivati i poboljšavati proizvode, usluge, tehnologiju i poslovne postupke u cilju pružanja kvalitete, sigurnosti i inovacije na svakom stepenu poslovnih procesa.
- moraju slijediti najviše standarde postupanja u pisanoj i usmenoj komunikaciji sa korisnicima usluga;
- moraju pružati pravovremene, odgovarajuće, tačne i razumljive podatke o proizvodima i uslugama;
- moraju pružati istinite i ispravne podatke u cjelokupnoj komunikaciji. Opisni i vizuelni elementi u sredstvima komunikacije, odnosno njihov zajednički učinak, ne smije biti obmanjujući i ne smije biti u suprotnosti s normama, odnosno standardima lokalne zajednice;
- moraju postupati povjerljivo s podacima o korisnicima usluga;
- ne smiju darivati korisnike usluga darovima materijalne vrijednosti u cilju ishodovanja koristi za ENERGOPETROL d.d. Sarajevo, uz izuzetak formalno organizovanih i javno oglašanih nagrada.

Nanošenje štete korisnicima usluga i dovođenje njihove sigurnosti u pitanje izuzetno su ozbiljne povrede etičkih pravila.

pitanje

Radim kao prodavač na benzinskoj stanici. Već su me više puta naši stalni kupci molili da ne plate gorivo odmah, već da ih zapišem kao dužnike, a oni će platiti dug naknadno, u najkraćem mogućem roku. Obzirom da živim u manjem mjestu, lično poznajem većinu kupaca koji redovno toče gorivo. Stoga, u potpunosti vjerujem da bi svako od njih platio svoj dug. Bi li dopuštanje naknadnog plaćanja i upisivanje kupaca kao dužnika u svesku bilo pogrešno postupanje s moje strane?

Navedeni način postupanja je porezni prekršaj, povreda Općeg poreznog zakona, i u suprotnosti je sa internim aktima HOLDINA d.o.o. Sarajevo prema kojima je svakom kupcu obavezno izdati račun odmah nakon transakcije (kupovine). Opisano postupanje prodavača smatra se težom povredom radne obveze.

pitanje

Putujem u inostranstvo idući vikend, kad su cijene avionskih karata povoljnije.

Ako povedem suprugu, ukupna cijena za dvije avionske karte po povoljnijoj cijeni jednaka je cijeni jedne karte po uobičajenoj tarifi.

Također bih zamolio hotel da izda račun samo za jednu osobu.

Time finansijski ne bih naštetio kompaniji, zar ne?

Manipulirali biste računovodstvenim postupkom i kršili pravila za naknadu putnih troškova, što je strogo zabranjeno. Stavio, tražili biste od poslovnog partnera da izda lažni račun, čime biste narušili ugled Društva.

odgovor

5.2. Vlasnik / Osnivač

Odgovornost ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo je štiti investicije svih Vlasnika /Osnivača i pružiti dugoročne povrate uloženi investicija uporedive s onima ostalih vodećih društava iz djelokruga registrovane djelatnosti.

5.2.1. Transparentnost finansijskih izvještaja i računovodstva

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo pruža potpune i transparentne podatke Vlasniku / Osnivaču i obazriv je prema njegovim dvojabama. Strogo se pridržava propisa o tržištu kapitala koji su na snazi te tačno izvještava o aktivnostima u svojim finansijskim izvještajima.

Stoga, radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju osigurati da su sve izvršene transakcije prethodno valjano odobrene te tačno i u potpunosti evidentirane i da se u sistem finansijskog računovodstva ne unose i ne održavaju tajne ili neevidentirane transakcije ili imovina;
- moraju u potpunosti saradivati s internim i vanjskim revizorima te im pružiti tačne podatke i, na zahtjev, omogućiti im pristup dokumentima relevantnim za njihov rad;
- ne smiju s namjerom napraviti neistinit ili varljiv unos u izvještaju, evidenciji ili potraživanju;
- ne smiju krivotvoriti bilo koju evidenciju, finansijsku ili nefinansijsku;
- ne smiju pokušati utjecati na druge da učine išta što bi moglo narušiti istinitost finansijskih evidencija ili izvještaja ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

5.2.2. Imovina društva

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- lično odgovaraju za osiguranje integriteta, kao i svrsishodne i ekonomične upotrebe imovine ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo (uključujući i imovinu INA d.d. koju eventualno ENERGOPETROL d.d. Sarajevo koristi);
- ne smiju koristiti imovinu ili opremu ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo u lične svrhe, osim u slučaju da ga je izričito na to ovlastio nadležni rukovoditelj u ime poslodavca, prema primjenjivim pravilima. Pokretne stvari ili poslovna oprema za rad od kuće koja je povjerena radniku (npr. Laptopi, računari i mobilni telefoni) ostaje imovina ENERGOPETROLA d.d.

Sarajevo, te stoga radnici o njoj moraju voditi razumnu brigu;

- ne smiju koristiti radno vrijeme za privatne aktivnosti.

5.2.3. Intelektualno vlasništvo i ostali zaštićeni podaci

U ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo redovno nastaju ili se razvijaju vrijedni inovativni prijedlozi (tehnička unaprjeđenja, racionalizacije poslovanja, korisne ideje, industrijski dizajni), povjerljive ideje, projekti, strategije, izumi, softverska rješenja i ostala autorska djela i ostale vrste poslovnih podataka - "intelektualno vlasništvo" - koji predstavljaju vlasništvo ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo koje treba zaštititi. S obzirom da su ovi podaci proizvod vlastitih napora radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo u određenim slučajevima propisi dopuštaju da budu zaštićeni kao intelektualno vlasništvo.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo ne smiju:

- otkriti ili koristiti na radnom mjestu bilo koju vrstu povjerljivih informacija koje su vlasništvo prethodnih poslodavaca ili bilo kojih trećih osoba;
- učitati neovlašteni softver u bilo koji računar ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- prihvatiti ili koristiti tuđe povjerljive informacije osim prema posebnom odobrenju Sektora pravnih poslova ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- koristiti materijale zaštićene autorskim pravom, zaštitnim znakom ili žigom treće osobe (npr. fotografije, dijelove audio, video ili snimki "skinutih s Interneta" ili iz drugog izvora) u materijalima koji se stvaraju, bez posebnog dopuštenja vlasnika autorskog prava;
- bez dopuštenja koristiti važeći patent ili drugi oblik intelektualnog vlasništva za koji se zna da je u vlasništvu treće osobe;
- koristiti podatke koji se smatraju poslovnom ili profesionalnom tajnom odnosno povlaštenom ili potencijalno povlaštenom informacijom protivno Pravilniku o poslovnoj tajni u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo broj NO-11/05 od 04.03.2005. godine i Priručniku za sigurnost informacijskih tehnologija broj IT_1_G4_EP1_BOS od 15.10.2011. godine. U slučaju da su informacije potrebne trećoj osobi za ispunjavanje obaveza prema ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo, ona će biti obvezna potpisati izjavu ili ugovor o povjerljivosti podataka, kako je to propisano navedenim pravilnicima.
- neovlašteno koristiti intelektualno vlasništvo ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

pitanje

Za izvršavanje zadataka potreban mi je softver koji sam dobio od prijatelja i kopirao ga na medij za pohranu podataka (USB stick). Kompanija nema ovaj softver niti licencu za isti, no ja sam ga instalirao na svoj poslovni računar i do sada niko zbog toga nije imao nikakvih problema.

Društva INA Grupe zahtijevaju da svi radnici koriste i instaliraju na svoje poslovne računare samo dozvoljene programe, odnosno one za koje društva INA Grupe imaju licencu. Potrebno je odmah izbrisati instalirani softver s poslovnog računara. Ukoliko je softver neophodan za uspješno obavljanje posla obratite se nadređenom rukovodiocu kako bi se zatražila licenca za isti.

pitanje

Radnica sam društva INA Grupe, ali bih rado pomogla poslovanju svog supruga tako što bih vodila poslovne pregovore kao zastupnica njegovog društva. Je li to u skladu s mojim odgovornostima prema društvu INA Grupe?

Moguća je neusklađenost. Trebali biste ishodovati prethodno pisano odobrenje od strane relevantnog nadređenog rukovodioca koji ima ovlasti poslodavca i koji će odlučiti postoji li bilo kakav sukob interesa.

odgovor

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je vlasnik intelektualnog vlasništva koje su radnici stvorili:

- na radu
- u vezi s radom
- u vezi sa djelatnošću društva
- u radu koji je izvršen na zahtjev ili po nalogu društva
- na temelju sklopljenog ugovora između društva i radnika.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo ima isključivo pravo, u okviru svoje redovne djelatnosti iskorištavati autorsko djelo stvoreno u radnom odnosu. Kupljeno intelektualno vlasništvo postaje vlasništvo ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo i ne može se smatrati privatnom / ličnim vlasništvom.

Umnožavanje i distribucija dokumenata i materijala (uključujući i računarski softver) dopušteno je ako isti nisu predmetom zaštite autorskim pravom ili kad je izdato posebno odobrenje za to.

Dobavljačima i poslovnim partnerima, tijelima javne vlasti i javnosti treba pružiti informacije o aktivnostima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, kada za to postoji obaveza u skladu sa propisima, internim aktima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, pravilima tržišta kapitala, ugovorima, dobrim poslovnim običajima ili opravdanim javnim interesom.

Na upite štampe, medija, investitora ili javnosti i svih zainteresiranih strana (od korisnika usluga do lokalnih zajednica i civilnog društva) odgovaraju isključivo osobe koje Uprava ENERGOPETROL d.d. Sarajevo za to ovlasti.

Osobe koje se u skladu s propisima i pravilima tržišta kapitala te internim aktima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo smatraju osobama koje raspoložu povlaštenim informacijama koje se odnose na ENERGOPETROL d.d. Sarajevo i finansijske instrumente ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo mogu povlaštene informacije iznositi samo ako su, i na način kako su, za to ovlaštene zakonom ili internim aktima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

5.2.4. Nezakonito postupanje s povlaštenim informacijama i trgovanje od strane upućene osobe

Pojam “trgovanje od strane upućene osobe” odnosi se na nezakonito korištenje povlaštenih informacija kako bi se ostvarila materijalna korist za sebe ili treće lice. Pojam “nezakonito postupanje s povlaštenim informacijama”, odnosi se na korištenje povlaštenih informacija odnosno postupanje s povlaštenim informacijama suprotno propisima koji se odnose na tržište kapitala, te internim aktima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo koji se odnose na povlaštene informacije.

Povlaštene informacije su informacije precizne naravi koje nisu bile javno dostupne i koje se direktno ili indirektno odnose na ENERGOPETROL d.d. Sarajevo kao izdavatelja finansijskih instrumenata ili na jedan ili više finansijskih instrumenata ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo te koje bi, kad bi bile javno dostupne, vjerovatno imale značajan utjecaj na cijene tih finansijskih instrumenata ili na cijene povezanih izvedenih finansijskih instrumenata. Vjerovatnost značajnog utjecaja postoji ako bi razumni ulagatelj vjerovatno uzeo u obzir takve informacije kao dio osnove za donošenje svojih investicijskih odluka.

Trgovanje od strane upućene osobe i nezakonito postupanje s povlaštenim informacijama je zabranjeno svim radnicima i dužnosnicima u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo. U tu svrhu potrebno je u potpunosti se pridržavati mjerodavnih zakona te internih akata ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo kojima se uređuju povlaštene informacije, a svi radnici odnosno dužnosnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, pogotovo:

- ne smiju kupiti ili prodati udjele ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo dok imaju povlaštene informacije;
- ne smiju otkriti povlaštene informacije nikome izvan ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, suprotno odredbama internih akata ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo kojima se uređuju povlaštene informacije;
- moraju biti oprezni, čak i u odnosu na ostale radnike ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo; povlaštene informacije otkrivati saradnicima samo kada za to imaju dopuštenje i kad je to neophodno za obavljanje poslovnih zadataka i poslova;
- moraju zaštititi povlaštene informacije od slučajnog otkrivanja.

pitanje

Zahvaljujući prirodi mog posla, saznao sam da društvo INA Grupe planira dodijeliti vrlo značajan posao jednoj informatičkoj kompaniji čiji se dionicama trguje na berzi. Obzirom da će u trenutku objave sporazuma o obavljanju poslova s društvom INA Grupe cijene dionica te kompanije porasti smatram da bi kupovina dionica iste bila razumna investicija.

Kupnja dionica navedene kompanije je u suprotnosti s pravilima Etičkog kodeksa koja se odnose na trgovanje od strane upućene osobe. Time biste sebi pribavili materijalnu korist nezakonitim korištenjem povlaštenih informacija.

pitanje

Želim zaposliti novog radnika u kojeg bih se mogao dugoročno pouzdati. Naši bi poslovni interesi opravdali prednost muških kandidata, naspram mladih ženskih osoba koje bi mogle postati majke u bliskoj budućnosti. Da li je to opravdano?

Nije, to bi bila diskriminacija na temelju spola. Etički kodeks strogo zabranjuje bilo koju vrstu diskriminacije.

odgovor

5.2.5. Digitalni sistemi

Računarski hardver i softver te svi podaci o digitalnim sistemima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, kao i svi podaci o ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo na privatnom ili nekom drugom digitalnom sistemu koji nije od ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, smatra se vlasništvom ENERGOPETROL d.d. Sarajevo.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju biti svjesni informatičke politike ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo u vezi sa korištenjem Interneta;
- ne smiju neosnovano i protivno internim pravilima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, koristiti sisteme elektronske komunikacije ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo za prijenos podataka;
- ne smiju namjerno pristupiti, spremati, slati ili printati pornografske slike, tekstove, filmske ili video snimke; materijale koji potiču nasilje, mržnju, terorizam ili netoleranciju prema drugima; materijale koji vrijeđaju dostojanstvo, opsceni su ili uvredljivi. U slučaju da takav neprimjeren materijal bude primljen - npr. putem elektronske pošte - mora odmah biti izbrisan.

Unutar granica Zakona o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, ENERGOPETROL d.d. Sarajevo zadržava pravo na pristup i nadzor nad računarima koji su vlasništvo ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo i podacima pohranjenim na istima u svrhu održavanja ili radi ispunjavanja poslovnih ili pravnih zahtjeva.

Loše ili nezadovoljavajuće upravljanje svim vrstama imovine ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo izuzetno su ozbiljne povrede etičkih pravila na štetu Vlasnika / Osnivača.

5.3. Radnici

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen osiguravanju radne okoline u kojoj vlada uzajamno povjerenje i u kojoj se prema svim radnicima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo odnosi s dostojanstvom i poštovanjem. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo poštuje vjerske slobode radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo i pravo na okupljanje, pravo na odmore, slobodno vrijeme

i redovne plaćene dopuste. Posebna pažnja pridaje se ličnom i stručnom razvitku radnika. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen primjeni politike poštenog zapošljavanja i primjerene plaće za obavljeni rad prema važećim propisima. S radnicima koji su višak postupa se obazrivo, bivšim se radnicima pruža pomoć, kada je to moguće.

5.3.1. Zabrana diskriminacije

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen zabrani i suzbijanju diskriminacije. Među radnicima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo su zastupljeni građani različitih nacionalnosti i državljanstava; ENERGOPETROL d.d. Sarajevo podržava kulturološku i nacionalnu raznolikost i stvaranje međunarodnog tima.

Stoga, radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- ne smiju diskriminirati, pogotovo na osnovu rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovinskog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili porodičnog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili polne orijentacije;
- moraju donositi odluke isključivo na temelju zasluga, radnog učinka i kvalifikacija, kao i ostalih kriterija u vezi sa radom;
- moraju međusobne odnose na radu zasnivati na saradnji, otvorenosti, povjerenju, uzajamnom priznavanju i podršci;
- moraju biti otvoreni za prihvatanje kulturnih različitosti, te pomoći kolegama iz drugih država da se prilagode lokalnim okolnostima;
- ne smiju printati ili dijeliti materijale ili šale koje bi mogle uvrijediti osobe koje pripadaju bilo kojoj posebnoj grupi;
- moraju političke i vjerske aktivnosti provoditi isključivo izvan radnog mjesta;
- moraju poduzeti odlučnu akciju protiv bilo kojeg oblika diskriminacije.

5.3.2. Zaštita dostojanstva

Od svakog se radnika zahtijeva stvaranje atmosfere uzajamnog poštovanja i povjerenja, bez koje nije moguća saradnja i postizanje izvrsnih poslovnih rezultata. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo neće tolerisati niti jedan oblik zlostavljanja ili uznemiravanja, na bilo kojem mjestu rada, prema radnicima, izvođačima, dobavljačima, korisnicima usluga ili drugim akterima.

primjeri postupanja

pitanje

Od prijatelja sam dobio e-poštu koja sadrži viceve o pripadnicima druge nacionalnosti. Zanima me dopušta li Etički kodeks proslijeđivanje takve e-pošte kolegama?

Ne, jer ovakvi vicevi mogu biti uvredljivi, a osim toga riječ je o privatnoj e-pošti.

odgovor

pitanje

Pri davanju uputa ili ocjenjivanju učinka često koristim neprimjeren rječnik. Da li bi to mogao biti problem?

Da, to je problem jer se radi o vrsti verbalnog zlostavljanja koje bi moglo uvrijediti druge osobe čak i ako se te osobe tog trenu suzdržavaju od očite reakcije.

odgovor

pitanje

Poslovođa sam na benzinskoj stanici.

Prošli sam vikend čistio lokaciju zajedno s nekoliko radnika koji su mi se dobrovoljno pridružili. Jedan od njih pretrpio je manju povredu te primio prvu pomoć. Za nekoliko dana radnik se vratio na posao, tako da nisam prijavio incident poslodavcu. Jesam li dobro učinio?

Niste. Svaki se incident odmah mora prijaviti nadležnom tijelu unutar društva INA Grupe.

odgovor

Stoga, radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo ne smiju:

- se upuštati u neželjeno ponašanje koje bi se moglo vidjeti kao neprijateljsko, prijeteće, ponižavajuće ili uvredljivo;
- spolno uznemiravati. Spolno uznemiravanje jeste oblik diskriminacije na spolnoj osnovi koje obuhvata svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje kod kojeg osoba koja je objekat spolnog uznemiravanja može pretpostaviti da će je odbijanje ponude staviti u nepovoljan položaj s obzirom na radni odnos, zapošljavanje, napredovanje ili da će to stvoriti neprijateljski naklonjenu radnu okolinu;
- ni na koji način uznemiravati s ciljem ili učinkom:
- stvaranja neprijateljske ili prijeteće radne okoline u kojoj bi se radnici mogli osjećati primorani da se upuste u neprikladno ponašanje kako bi se uklopili;
- ugrožavanja ugleda, časti, ljudskog dostojanstva i integriteta pojedinca ili grupe;
- izrazitog ometanja radnog učinka pojedinca;
- manipulacije radnim prilikama pojedinca;
- poniziti ili vrijeđati drugu osobu;
- iznositi šale na osnovu rase, etničke, vjerske, starosne ili polne osobine;
- dostaviti i proslijediti ili izložiti uvredljivi materijal, uključujući neprikladne slike;
- zloupotrijebiti lične podatke;
- širiti zlonamjerne glasine ili koristiti glasovnu poštu, elektronsku poštu ili druge elektronske uređaje za prijenos pogrdnih ili diskriminirajućih podataka.

5.3.3. Zaštita privatnosti i povjerljivih podataka

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen poštivanju povjerljivosti ličnih podataka radnika. Poslovna politika ENERGOPETROA d.d. Sarajevo jeste prikupiti i zadržati samo one podatke za koje je potrebno odobrenje radnika ukoliko nisu propisani zakonom. Pristup ličnim podacima je strogo ograničen na propisno ovlaštene radnike i njihovo korištenje je dopušteno isključivo u poslovne svrhe.

Onaj ko nema posebnu ovlast odnosno punomoć ili valjan poslovni razlog, ne smije pokušavati pristupiti tim podacima. Osobe koje imaju pristup ličnim podacima radnika smiju ih koristiti samo u svrhu za koju su oni prikupljeni i pridržavati se najviših standarda povjerljivosti kad ih koriste.

5.3.4. Dječji i prisilan rad

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo ne toleriše niti jedan oblik prisilnog ili dječjeg rada. Od svih radnika i poslovnih partnera ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo očekuje se da su svjesni ove obaveze i toga se pridržavaju u svom svakodnevnom radu.

Kršenje osnovnih ljudskih prava i svi oblici diskriminacije na štetu radnika ili trećih lica izuzetno su ozbiljne povrede etičkih pravila.

5.4. Zaštita zdravlja, sigurnosti i okoliša

Zaštita zdravlja, sigurnosti i okoliša trajna je odgovornost i prioritet te dio svih poslovnih postupaka i razvojnih programa ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

U skladu s posvećenošću održivom razvoju, usvojen je sistemski pristup pitanjima zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša kako bi se postiglo trajno poboljšanje radnog učinka u tim područjima. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen smanjenju zdravstvenih, sigurnosnih i ekoloških rizika u obavljanju svojih poslovnih djelatnosti, stvaranjem sigurnih uvjeta rada i trajnim poboljšanjem učinkovitosti upravljanja zaštitom okoliša. Usmjerenost na kvalitet osnovna je obaveza u obavljanju poslovne djelatnosti. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo uvodi programe zaštite okoliša u područjima u kojima poslovno djeluje. Pridržava se svih tehnoloških i ekoloških smjernica koje su na snazi u obavljanju svojih poslovnih djelatnosti, te promovise prihvatanje strogih standarda osmišljenih radi smanjenja rizika negativnih učinaka na okoliš kao posljedice obavljanja poslovne djelatnosti.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo nastoji svojim radnicima i drugim poslodavcima koji obavljaju svoje poslove obavljaju u prostorima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, garantovati sigurno i zdravo radno okruženje u kojem niko nije izložen nepotrebnim rizicima. Podrazumijeva se kako sigurno poslovno djelovanje zavisi ne samo od tehnički ispravnih postrojenja i opreme, nego i od osposobljenih radnika te kulture aktivne zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju se uvijek pridržavati zahtjeva sistema upravljanja zaštitom zdravlja, sigurnosti i okoliša na svom radnom mjestu;
- moraju prekinuti sa svakom aktivnošću koja postaje nesigurna i o toj činjenici odmah oba-

pitanje

Jedan kolega redovno dolazi na posao pod utjecajem alkohola, a kada mu kažem da time ometa rad drugih radnika te krši odredbe o sigurnosti na radu on se počne braniti iznoseći porodične probleme koje navodno treba „uskoro riješiti“. Problem sad već traje šest mjeseci.

Etički kodeks jasno navodi da radnici ne smiju raditi kada im je radna sposobnost smanjena zbog konzumiranja alkohola. Radnici su također dužni spriječiti druge radnike da rade pod takvim okolnostima. Slučaj morate prijaviti nadređenom rukovodiocu čija je dužnost riješiti situaciju.

odgovor

- vijestiti nadređenog ili nadležnog rukovoditelja;
- smiju raditi samo one poslove za koje su, u skladu s propisima koji uređuju rad i zaštitu na radu, osposobljeni, kompetentni, zdravstveno sposobni i dovoljno odmorni te spremni izvoditi ih;
- moraju znati šta učiniti u slučaju izvanrednog događaja na radnom mjestu;
- moraju odmah obavijestiti nadređenog rukovoditelja, ili rukovoditelja koji je ovlašten upravljati poslovima poslodavca o svakoj nesreći, ozljedi, bolesti, nesigurnim ili nezdravim uvjetima, incidentu, izljevu ili ispuštanju štetnih materijala u okolinu, kako bi se bez odlaganja mogu poduzeti koraci za popravljjanje, sprječavanje ili nadzor takvih događaja;
- ne smiju obavljati rad kad je radna sposobnost smanjena zbog korištenja alkohola ili droga (lijeikova), legalnih ili ilegalnih, propisanih ili ne. Također, u tome moraju spriječiti i ostale radnike;
- ne smiju posjedovati, koristiti ili prenositi ilegalne lijekove ili narkotike u prostorima ENERGO-PETROLA d.d. Sarajevo; moraju obavijestiti ako to drugi čine;
- moraju se pridržavati propisa o zabrani pušenja na radnom mjestu.

Održavanje vrijednosti ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo predstavlja interes i odgovornost svih aktera. U tome ključnu ulogu imaju poznavanje i primjena sigurnosnih pravila ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, kao i garancija njihovog poštivanja od strane poslovnih partnera i posjetioca koji borave u prostorima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju obavljati rad u skladu sa sigurnosnim pravilima;
- moraju imati na umu i upoznati vanjske partnere kako je zabranjeno unositi vatreno oružje u prostore ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo ako sumnjaju da isti posjeduju vatreno oružje, osim osobama koje su za to zakonom ovlaštene (pripadnici vojske i naoružani zaštitari) tokom obavljanja svojih dužnosti;
- ne smiju bez nadzora ostavljati povjerljive podatke i vrijednosti u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo;
- ne smiju u javnosti učestvovati u razgovoru o temama povjerljive prirode, bilo unutar ili izvan poslovnih prostora ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- moraju obavijestiti o sigurnosnim incidentima (npr. kaznenim djelima, prijetećim

telefonskim pozivima, gubitku povjerljivih podataka) predstavnika Službe upravljanja sigurnošću Društva, lokalnu službu sigurnosti i poslodavca.

Opasno postupanje u pogledu zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša koje predstavlja rizik za druge izuzetno je ozbiljna povreda etičkih pravila.

5.5. Poslovi u vezi sa vlašću i političkim angažmanom

U poslovanju, ENERGOPETROL d.d. Sarajevo djeluje u dobroj vjeri i na pošten način, pridržavajući se svih primjenjivih propisa u Bosni i Hercegovini, te primjenjuje samo poslovno dopuštene postupke. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen djelovanju na način društveno-odgovorne korporativne kompanije u odnosu na državna i tijela javne vlasti, lokalna tijela te područja i društvo kao cjelinu. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo plaća sve poreze i insistira na transparentnosti svih finansijskih transakcija.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo ne smiju:

- izvršiti ili odobriti neprikladno plaćanje lokalnom ili stranom vladinom dužnosniku ili bilo kojoj drugoj povezanoj osobi ili subjektu;
- pokušati navesti lokalnog ili stranog vladinog dužnosnika da počinu nezakonito djelo;
- nuditi ili primiti novac (ili bilo koje druge materijalne vrijednosti kao npr. darove), provizije u vezi sa dobijanjem posla ili dodjeljivanjem ugovora;
- činiti išta čime bi se neko naveo ili mu pomoglo da prekrši ova pravila;
- obmanuti bilo kojeg policijskog službenika ili nekog drugog vladinog ili javnog dužnosnika ili regulatornog tijela;
- pokušati ometati, na bilo koji način, prikupljanje informacija, podataka, dokaza ili evidencije od strane valjano ovlaštenog vladinog ili regulatornog tijela;
- sakriti, manipulirati ili uništiti dokumente, podatke ili evidencije koje su predmetom istraživanja ili upita;
- pokušati spriječiti druge radnike u pružanju tačnih podataka.

pitanje

Moj je kolega jedan od kandidata na lokalnim izborima. Kopirao je letke za izbornu kampanju na fotokopirnom aparatu u našem uredu. Meni nisu važni njegovi politički stavovi i opredjeljenja, ali ne bih volio da se oprema i imovina društva koriste za političke aktivnosti radnika.

Etički kodeks strogo zabranjuje navedeno ponašanje i ovaj slučaj se odmah treba prijaviti nadređenom rukovodiocu. Ovim se ne želi zabraniti radnicima aktivno bavljenje politikom, ali se od istih očekuje suzdržavanje od korištenja sredstava društava INA Grupe za ostvarivanje svojih političkih ciljeva.

pitanje

Upravo sam saznao da je dobavljač koji saraduje s društvom INA Grupe uključen u ilegalne prakse zapošljavanja radnika. Takvo ponašanje je uobičajeno u toj zemlji. Šta bih trebao učiniti?

Podijelite tu informaciju s nadređenim rukovodilcem. U interesu je društava INA Grupe da svi dobavljači s kojima saraduju društva INA Grupe poštuju važeće zakone i propise te posebno odredbe Etičkog kodeksa.

odgovor

5.5.1. Politički angažman

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo ne zabranjuje radnicima politički angažman, no političke aktivnosti se ne bi smjele poduzimati od strane radnika za ENERGOPETROL d.d. Sarajevo niti bi se radnik smio politički angažovati protivno interesima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

Rukovoditelji ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju prikupljati podatke u skladu sa propisima, pridržavajući se onih o lobiranju u Bosni i Hercegovini;
- moraju prikupljati sve odgovarajuće podatke o bilo kojem društvu ili savjetniku, koji učestvuje u aktivnostima lobiranja, prije sklapanja ugovora s njima. Moraju provjeriti posluju li društva ili savjetnici zakonito i da ne ostvaruju interese suprotnog lobija zbog zaduženja dobijenih od trećih osoba.

Kada učestvuju u političkom angažmanu, radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju biti jako pažljivi u političkom angažmanu pri čemu ne smiju:
 - koristiti naziv ENERGOPETROL d.d. Sarajevo;
 - navoditi druge na uvjerenje da se ENERGOPETROL d.d. Sarajevo opredijelio za bilo koju političku stranku ili pokret;
 - pridružiti se grupama čiji su ciljevi i djelovanje u sukobu s interesima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
 - koristiti sredstva ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo (npr. telefaks, lični računar, Internet, telefon, aparat za fotokopiranje, skener, papir sa zaglavljem);
- ne smiju provoditi političke aktivnosti na radnom mjestu.

U okruženju poslova u vezi sa vlašću i političkim angažmanom, korupcija je izuzetno ozbiljna povreda etičkih pravila.

5.6. Lokalne zajednice i civilno društvo

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo doprinosi privrednom rastu i povećanju životnog standarda u regijama u kojima poslovno djeluje. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo, osim otvaranja novih

radnih mjesta, služi javnom dobru putem aktivnosti usmjerenih na poboljšanje javnog zdravlja, kulture i obrazovanja. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen društvenom pokroviteljstvu i sponzorstvu bez korupcije. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je posvećen odgovornom komuniciranju: putem svih značajnih medija javnosti pruža redovne, potpune, razumljive i pouzdane podatke o poslovnom djelovanju i namjerama. Cilj je razviti pozitivne i visoko profesionalne odnose s medijima. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo nastoji biti uključen u otvoren i transparentan dijalog i savjetovanje s lokalnim zajednicama i ostalim predstavnicima civilnog društva koji imaju legitiman interes za poslovno djelovanje ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo. Ohrabruje se učesće radnika u podršci razvoja lokalne zajednice i inicijativama civilnog društva.

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo su obavezni:

- pridržavati se lokalnih propisa u svakoj pojedinoj zajednici u kojoj posluju;
- poštovati osnovna ljudska prava, kulture i različite poslovne običaje tih zajednica (sve dok oni nisu u sukobu s principima Kodeksa);
- nastojati zapošljavati kvalifikovane radnike lokalne zajednice, kad god je to moguće.

U okruženju lokalnih zajednica i društva u cjelini, kršenje osnovnih ljudskih prava, dezinformisanje lokalnih zajednica i korupcija su izuzetno ozbiljne povrede etičkih pravila.

5.7. Dobavljači i poslovni partneri

Odnosi s dobavljačima i ostalim poslovnim partnerima zasnivaju se na uzajamnom povjerenju i poštovanju. Svi podaci povezani s odnosima između ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo i njegovih dobavljača smatraju se povjerljivima. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo ne zloupotrebljava položaj na tržištu i posvećen je stvaranju jednakih uslova za sve poslovne partnere. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo je također posvećen izvršenju svojih ugovornih obaveza.

Kada postupaju u ime ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, konkretna je odgovornost radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo pomoći poslovnim partnerima da se upoznaju i razumiju etičke zahtjeve i očekivanja ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

pitanje

Radim u državi u kojoj odbijanje poklona predstavlja uvredu. Jedan od naših poslovnih partnera iznenadio me posebnim poklonom. Šta bih trebao učiniti?

Ako ste primili poklon u vrijednosti iznad 50 EUR, isto trebate prijaviti nadređenom rukovodiocu koji će odlučiti može li se zadržati poklon, da li će poklon biti doniran u dobrotvorne svrhe ili vraćen osobi koja ga je poklonila. Svi pokloni, poslovni ručkovi i pokloni s vrijednošću iznad EUR 50 moraju se evidentirati u registru poklona relevantne organizacijske jedinice, bez obzira na to jesu li odbijeni ili prihvaćeni. Neevidentiranje u registar poklona moglo bi se smatrati primanjem mita.

odgovor

pitanje

Član sam tima koji je zadužen i odgovoran za odabir novog dobavljača. Jedan od suvlasnika kompanije koja je potencijalni dobavljač je moj rođak. Obzirom na sve aspekte ponude smatram da bi bilo u najboljem interesu INA Grupe istu i prihvatiti.

Etički kodeks strogo zabranjuje sukob interesa te propisuje da je u nastaloj situaciji potrebno pisano obavijestiti odnosno zatražiti odluku nadređenog rukovodioca, koji će ocijeniti je li status radnika nespojiv s radom koji obavlja u društvu INA Grupe.

odgovor

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo:

- moraju posovati sa onim osobama i društvima koja imaju dobru reputaciju i zahtijevane kvalifikacije;
- moraju nastojati poslovati s dobavljačima koji zadovoljavaju odgovarajuće pravne uvjete i koji djeluju u skladu s posvećenošću etičkim pravilima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, na način kako je uređeno Kodeksom;
- moraju pomoći dobavljačima da razumiju zahtjeve ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo u pogledu kvaliteta i etičkih uvjeta;
- moraju obavijestiti nadređenog rukovoditelja o aktivnostima dobavljača koje su proturječne ovim uvjetima;
- ne smiju tražiti niti prihvatiti bilo kakvu povlasticu od bilo kojeg poslovnog partnera. Moraju bez odlaganja obavijestiti nadređenog rukovoditelja o takvim nezakonitim povlasticama ponuđenim od strane poslovnog partnera ili dobavljača te inicirati raskid svih poslovnih odnosa s istim;
- moraju odabrati dobavljače na osnovu zasluga, izbjegavajući sukob interesa, ponudu neprikladnih darova, zabavnih sadržaja ili bilo kojih drugih oblika protekcije koje mogu dovesti u pitanje taj odabir; mogu biti prihvaćeni promotivni darovi male vrijednosti (do EUR 50,00) (npr. olovka, privjesak za ključeve, kalendar, rokovnik), drugi poslovni darovi, poslovni obroci i učešće na konferencijama koji se daju bez namjere utjecanja na poslovne i druge odluke;
- moraju obavijestiti nadređenog rukovoditelja o svim darovima vrijednosti iznad EUR 50,00, koji će potom odlučiti o tome može li se dar zadržati, da li će dar biti doniran u dobrotvorne svrhe ili vraćen osobi koja ga je darovala. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo omogućuje svojim partnerima podržavanje korporativnih dobrotvornih inicijativa umjesto darovanja radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- moraju obavijestiti nadređeno rukovodeće osoblje o pozivima koje su dobili u poslovne svrhe i osigurati da je prihvatanje takvih poziva unaprijed odobreno. Nadređeni rukovoditelj ima pravo odlučiti služi li prihvatanje takvih poziva poslovnim interesima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- ne smiju prihvatiti ponude za putovanja, godišnje odmore i/ili smještaj od strane poslovnog partnera i vanjskog dobavljača i osobe koja radi za ENERGOPETROL d.d. Sarajevo (npr. savjetnici, zastupnici, franšizeri itd.). U pojedinim slučajevima (npr. stručno osposobljavanje ili pozivi za održavanje predavanja) prihvatanje takvih ponuda za putovanja i smještaj je

- dopušteno ako to u pisanom obliku odobri nadređeni rukovoditelj koji ima ovlasti poslodavca;
- moraju evidentirati sve darove, poslovne obroke i zbivanja čija vrijednost prelazi EUR 50,00 u upisnik darova ENERGOPETROL d.d. Sarajevo, bez obzira na to jesu li odbijeni ili prihvaćeni. Darovi, poslovni obroci i zbivanja čija vrijednost prelazi EUR 50,00, a koji nisu evidentirani u upisnik darova mogu biti smatrani primanjem mita;
- moraju biti oprezni da trećoj strani ne odaju povjerljive poslovne podatke o poslovnim partnerima ili dobavljačima (npr. detalje o ponudama, podatke o ponuđenim cijenama).

5.7.1. Sukob interesa

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo mogu biti izloženi sukobu interesa koji treba izbjeći; u takvim slučajevima treba obavijestiti, odnosno pribaviti ovlaštenje nadređenog rukovoditelja koji ima ovlasti poslodavca.

S obzirom na to da sljedeće situacije jasno predstavljaju slučajeve sukoba interesa radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo u svojstvu privatne osobe ne smiju:

- za svoj ili tuđi račun sklapati poslove iz djelatnosti koju obavlja ENERGOPETROL d.d. Sarajevo, odnosno raditi ili pružati usluge bilo kojoj trećoj strani s kojom su prethodno uspostavili kontakt u svom radu za ENERGOPETROL d.d. Sarajevo;
- biti članom društva, odnosno ulagati u dobavljača ili korisnika usluga ako su, na bilo koji način, uključeni u odabir ili procjenu tog dobavljača ili korisnika usluga ili ako nadziru bilo koga ko ima tu odgovornost. Ulaganje u javna poslovna udruženja je izuzetak od toga.

U sljedećim slučajevima radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo moraju pribaviti prethodno pisano odobrenje nadređenog rukovoditelja koji ima ovlasti poslodavca:

- prije uspostave odnosa, u kojima se sukob interesa može pretpostaviti, s osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, korisnicima usluga i dobavljačima;
- prije prihvatanja izvršne funkcije, članstva u nadzornom odboru ili drugog članstva u poslovnom subjektu ili neprofitnoj organizaciji, koje obavljaju poslove iz djelatnosti ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- prije nego što postanu vlasnici kontrolnog udjela vanjskog poslovnog subjekta koji obavlja poslove iz djelatnosti ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;

pitanje

Upravo sam prisustvovao konferenciji na kojoj sam sreo nekoliko bivših kolega koji sada rade za druge kompanije na sličnoj poziciji. Za vrijeme pauze jedan od njih predložio je razmjenu informacija o proizvodima i cijenama, kako bismo jedan drugome pomogli. Šta bih trebao učiniti?

Morate odbiti takve prijedloge. Postupci dogovoreni s konkurentima predstavljaju ne samo kršenje Etičkog kodeksa, nego i kršenje važećih zakona. Isto tako morate slučaj prijaviti nadređenom rukovodiocu.

pitanje

Mislim da je nadređeni rukovodilac prekršio etička pravila. Zabrinut sam da ću biti stavljen u nepovoljniji položaj ako prijavim slučaj.

Šta bih trebao učiniti?

Trebali biste koristiti kanale opisane u Etičkom kodeksu ili kontaktirati Etičko povjerenstvo INA Grupe. INA Grupa neće tolerisati stavljanje bilo koje osobe, koja u dobroj vjeri prijavi kršenje etičkih standarda, u nepovoljniji položaj te očekuje odgovorno postupanje vezano uz takve prijave.

odgovor

- prije većeg ulaganja u društva u vlasništvu osoba koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, dobavljača ili korisnika usluga. Značajno ulaganje je svaki privredni interes koji bi mogao utjecati ili stvoriti dojam o utjecaju na procjenu sukoba interesa koji bi se mogao pretpostaviti, s osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, korisnicima usluga i dobavljačima.

U sljedećim slučajevima radnik ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo mora u pisanom obliku zatražiti odluku nadređenog rukovoditelja koji ima ovlasti poslodavca (u slučaju projekta, odluku voditelja projekta) o tome da je li sljedeće nespojivo s radom koji obavlja u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo:

- ako je u radnom odnosu ili kao posrednik ili zastupnik drugog društva izvan ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- ako, s obzirom na položaj, ima mogućnost zaposliti, nadzirati, utjecati na uvjete zapošljavanja ili utjecati na rukovoditelja bilo kojeg bliskog srodnika, bez obzira je li ta osoba radnik ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo ili nekog ugovorenog partnera ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo;
- ako sazna da član uže porodice radi ili pruža usluge za osobe koje se nalaze u tržišnoj utakmici s ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, kod korisnika usluga ili dobavljača i da je član uže porodice učestvovao u postupku odlučivanja ili sklapanja ugovora u vezi sa osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, korisnikom usluge ili dobavljačem.

Svako postupanje radnika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo koje nije u skladu s prethodno navedenim smatrat će neprihvatljivim ponašanjem i kao takvo će se tretirati kao postupanje protivno interesima ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo.

U pogledu dobavljača i poslovnih partnera korupcija je izuzetno ozbiljna povreda etičkih pravila.

5.8. Osobe koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo

Dok se ENERGOPETROL d.d. Sarajevo aktivno takmiči u mnogim svojim poslovnim djelatnostima, njene aktivnosti na tržištu provode se u skladu sa normama tržišne utakmice te u skladu s primjenjivim propisima o tržišnoj utakmici. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo prikuplja podatke o osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo isključivo na zakonit način. Koristi isključivo javno dostupne podatke i izvore s ciljem procjene poslovnih, potrošačkih, dobavljačkih i tehnoloških trendova, nacрте zakonskih prijedloga te komunikacijske kampanje dobavljača i osoba koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo prikuplja takve podatke na pošten i zakonit način.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo posvećuje posebnu pažnju kako ne bi sklopila sporazum o kartelu ili usaglašavala poslovanje, direktno ili indirektno, sa osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo s ciljem dogovaranja cijena, podjelom tržišta ili dogovaranja proizvodnje i kvota prodaje.

Istovremeno, gdje poslovne aktivnosti u djelatnosti općenito znatno utječu kako na prirodni okoliš tako i na društveni razvoj lokalnih zajednica, ENERGOPETROL d.d. Sarajevo će aktivno saradivati sa osobama koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo u izvršavanju uzajamnih društvenih odgovornosti i odgovornosti za okoliš. ENERGOPETROL d.d. Sarajevo će pokušati iskoristiti sve mogućnosti da u poslovnim udruženjima, udruženjima djelatnosti, udruženjima aktera i na razini lokalnih, regionalnih i globalnih udruženja i tržišta izrazi svoju etičku posvećenost u promociji vrijednosti održivog razvoja.

U pogledu osoba koje se nalaze u tržišnoj utakmici sa ENERGOPETROLOM d.d. Sarajevo, sporazum o kartelu je izuzetno ozbiljna povreda etičkih pravila.

6. POSTAVLJANJE PITANJA I IZRAŽAVANJE ZABRINUTOSTI

Radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo su dužni prijaviti svako kršenje ili moguće kršenje Kodeksa ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo za koje saznaju i bilo da se ono odnosi na njih, na njihove podređene ili nadređene ili druge osobe. Dužni su zatražiti uputu prije donošenja odluke i postupanja u slučaju da nisu sigurni koji je pravilan način postupanja.

Kada se prijavljuje neetičko ponašanje, osoba koja prijavljuje mora poštovati prava osobe koju prijavljuje, te je stoga zabranjeno dostavljati odnosno prosljeđivati lične podatke osobe koja se prijavljuje bilo kojem društvu INA Grupe ili trećoj osobi koja nije obuhvaćena prijavom dotičnog neetičkog ponašanja.

U slučaju postojanja nedoumice etičke prirode, radnik se prvo može obratiti nadređenom rukovoditelju. Pomoć ili savjet također može biti zatražen od Službe upravljanja ljudskim resursima, razvoja organizacije i upravljanja procesima ili Sektora za pravne poslove ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo. U slučaju bojazni u korištenju ovih načina, također je moguće u svakom trenutku kontaktirati i Etičko povjerenstvo /komisiju INA Grupe ili Etičkog službenika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo, na način kako je opisano u nastavku.

Glavna uloga Etičkog povjerenstva / komisije INA Grupe je osigurati da se svaki radnik društva INA Grupe pridržava Kodeksa.

Uprava ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo mora osigurati da radnici ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo budu upoznati sa sadržajem Kodeksa.

Etičko povjerenstvo / komisija INA Grupe:

- periodično razmatra i, bez navođenja ličnih podataka, obavještava o etičkim postupcima koji su pokrenuti protiv osoba koje su prekršile Kodeks;
- nadzire izobrazbu o etičkom postupanju i komunikaciju o Kodeksu;
- provodi i naređuje Etičkom službeniku u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo da provede etički ispitni postupak;
- trajno procjenjuje rizike neetičnog postupanja i garantuje da su pravila srazmjerna tom riziku;
- pruža podršku i pomoć radnicima u primjeni Kodeksa;
- priprema i predaje izvještaje o rezultatima primjene Kodeksa Odboru izvršnih direktora INA d.d. i Upravi INA d.d.

Prijava neetičkog ponašanja, u slučaju odgode pri korištenju gore navedenih mogućnosti, može biti podnesena Etičkom povjerenstvu / komisiji INA Grupe ili Etičkom službeniku u ENERGOPETROLU d.d. Sarajevo. Etičkom povjerenstvu / komisiji INA Grupe može biti poslana elektronska pošta na adresu elektronske pošte: **eticko.povjerenstvo@ina.hr** ili pismo na adresu: **Republika Hrvatska, Zagreb, Av. V. Holjevca 10, p.p. 555** s obaveznim naznakama **“Za Etičko povjerenstvo INA Grupe”** i **“Bez otvaranja”**.

Etičko povjerenstvo INA Grupe ima i telefonsku liniju s automatskom telefonskom sekretari-
com broj: **+385 (1) 64-52-454**. Ta je linija dostupna 24 sata dnevno 7 dana u sedmici.

U svim komunikacijama sa Etičkim povjerenstvom /komisijom INA Grupe ili Etičkim službenikom ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo moguće je koristiti maternji jezik. Potrebno je obratiti pažnju na činjenicu da su ispitni postupci efikasniji, ako se pruži što više detalja o neetičkom postupanju, uključujući i ime podnosioca prijave. Anonimne prijave bit će ispitane samo ako se pretpostavlja da se radi o izrazito ozbiljnom kršenju Kodeksa.

Svaki radnik može, u dobroj vjeri, zatražiti uputu, izraziti zabrinutost ili obavijestiti o neetičkom postupanju prema Kodeksu. Ako je radnik ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo prijavu kršenja etičkih pravila podnio znajući da kršenja Kodeksa nije bilo ili da je kršenje Kodeksa počinila osoba različita od prijavljene, tada se etički postupak može pokrenuti protiv tog radnika.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo neće tolerisati stavljanje osoba koje u dobroj vjeri prijave kršenje Kodeksa u nepovoljniji položaj. Žalbe zbog stavljanja u nepovoljniji položaj moraju se prijaviti. Iste će biti ispitane od strane Etičkog povjerenstva /komisije INA Grupe ili Etičkog službenika ENERGOPETROLA d.d. Sarajevo i bit će poduzete odgovarajuće mjere.

Svako ko je odgovoran za stavljanje u nepovoljniji položaj osoba koje su prijavile sumnju u neetičko postupanje ili druge rizike za poslovno djelovanje bit će predmet etičkog postupka. Ako radnik sumnja da neko u nepovoljniji položaj stavlja njega ili nekoga koga poznaje zbog podnošenja prijave kršenja Kodeksa, treba odmah kontaktirati Etičko povjerenstvo INA Grupe.

ENERGOPETROL d.d. Sarajevo
Izdanje: studeni 2013.